

Colecția PARASCA FĂT

Fata Pădurii și Omul Noptii. Frumuselele. Reprezentări zoomorfe (IV)

- *Legende mitologice din Maramureș (întâmplări, pățanii)* -

Capău de pe pod

Adunam șase boi odată și era noapte. M-am băgat într-o coșniță și m-am culcat pa niște hârâituri. Tri boi o ieșit și s-o dus. Un bou de-a meu o zinit și m-o lins p-un pticior și m-am trezît.

Adică boii o luat-o pa drum până-n Leordina. Amu, eu o dată coborâsc, da' nu ma duc pa drum de cară, fă' trec pa podu de ghezăș. Când am fost în capatu podului, văd un capău cât un mânz și așe-i scripțeu ochii ca luminile la motor. Și sta în mnijlocu podului. Io, cum eram suparat, strîg o dată: "Te", cât pot și sare capău în apă și numa valuri de foc o zburat dupa el.

De ma spariem, ma capuié, era bai.

De la Vasile Bobocea, 83 ani, Poienile Izei, 1972

Cățălu negru

Tata în povesté c-o mârș noaptea în Ticeră, da-n puterea noptii și i-o ieșit, pe la Ioana Coșuțului, un căne negru înainte, da' mnic. Ochii îi erau ca niște schintei. Și tăt o dat dupe el cu furca ce de ser, și cum da cu furca, ieșé pară de foc. Și n-o scăpat de el pân-o trecut tri cruci de cărări.

Și tăt pântre pticioare îi umbla.

De la Anuța Roman, 58 ani, Desești, 1988

Cățălu de pe Glod

Am mârș cu Dumnițru nost să-l petrecem, când o mârș în cătane. Ne-am dus cu Vârvară.

Era noapte, că el o mârș la tren la Ferești și pe Glod ne-o ieșit un cățal mnic înainte, cât un mâț. Era negru și ave niște ochi mnici, roșii și tăt așe-i umbla capu în lături. O dată era înaintea me, o dată era înaintea ei și nu ne lăsa defel în pace. Vârvară o zîs:

— Măi omule, aiesta nu-i lucru curat.

Mni-am făcut cruce ș-o dispărut cățălu.

Pe când am fo' în capătu satului, iară ne-o ieșit înainte și iară mni-am făcut cruce ș-o dispărut cățălu.

De la Ion Baias, 64 ani, Desești, 1988

Cățălu de su pod

Mătușa di la Ptiatră în spuné c-o fost slujnică la bunica, la mama bătrână. Să vidé tare mândru de lună, ca de zî. Era duminică sara. Ș-o mânat-o după apă în Josani. Ié s-o dus, săraca, după apă, o gândit că-i zua.

Pe când o fo' în drum, la Fântână în Josani, de su pod o ieșit on cățal ș-o mârș alătura cu ié. O stat lângă ié până ș-o umplut olu. Cum meré ié, meré și el. Când puné olu jos, sta și el în loc. O zîs că ochii cățălului străluceu ca două beculeță.

Pe când o fo' la poartă, cățălu s-o dus cătă vale și s-o dat pe gheață și-i cântau

**O tunat
Și i-o adunat.**

Căci odată te-am iubit
Și nu pot ca să te uit.
Nu te uit mândruță nu
Cât e cerul și codru
Și nu te-oi uita cu gândul
Cât e cerul și pământul.
Eu mândră nu te-oi uita
Până ce m-or îngropa.
Ajungă-te mândră ajungă
Ajungă-te un dor și-un drag
Să șezi toată ziua-n prag
Cu spăgma bagată-n ac
Și să nu poți mândră-mpunge
Până nu-i începe-a plânge
Să să ude cusătura
Să știi că-i blestem cu gura.
Că-i blestem de un băiat
Tinerel de însurat
Pe care l-ai înșelat.
Când de-acasă a plecat
Tu așa mi-ai cuvântat
Că tu cât trăiești în lume
Nu vorbești altu cu nime.
Lasă mândră că-i vedea
Ce-a plătit dragostea mea.

Foto: Francisc Nistor

1970

Versul concentrațiilor

Foaie verde-a florilor
Ascultați fărtaților
Versul concentrațiilor.
Că noi copii neînvățați
Încă suntem concentrați.
Eu de când sunt concentrat
Multă grijă m-a mâncat.
Că m-au scos din al meu sat.
Nu m-au scos cu ordin drept
Că m-au scos cu celuire
Mi-au spus gată-te copile

Ia-ți mâncare pe trei zile
 Ia-ți ciocan și ia-ți secure
 Ca vei merge la pădure
 Pe vreo trei sau zece zile.
 Dar să nu fiți supărați
 Că nu mergeți la Carpați,
 Nu vă ducem la război
 C-o să fiți ciobani la oi
 Printre dealuri cu trifoi.
 Când eram cioban la oi
 N-avem grijă nici nevoi
 Mâncam ce-m plăcea mai bine,
 Dar acum-a-i vai de mine.
 De când m-am făcut cătană
 Nu mânc lapte, numai zamă.
 Cântă cucul primăvara
 Bucură lumea și țara
 Numai feciorii suspină
 Că le vine grea hodină
 Ordin de la împăratul
 Să-și lese țara și satul.
 Țara ei și [o]-au lăsat
 Și-n cătane au plecat.
 Frumușică primăvară
 La cătane ești amară
 Și li-i jele la părinți
 Că n-au feciorii p-aici.
 Măicuță când m-ai făcut
 Au plouat și-au bătut vânt
 Și-au fost vânt și vreme rea
 Precum e inima mea
 Că inima mea nu-i bună
 De când sunt străin prin lume
 Că inima m[i]-i amară
 De când sunt străin prin țară.
 Rău îi Doamne-ntre străini
 Ca vara desculț prin spini
 Rău-i Doamne-ntre dușmani
 Ca vara prin bolovani.
 Foaie verde de dudău
 Să mă văd în satul meu
 De-aș trage în sat ca un bou
 N-aș mai zice că mi-i greu.
 Dragi feciori din satul meu
 Vă rugați lui Dumnezeu
 Să vă ferească de rău
 Să vă ferească de hir
 Să nu vă suiți pa trin
 Să vă ducă în tranșei
 Unde mor și buni și răi.
 Foaie verde de bănat
 Maica rău m-am străinat
 Dar cine m-o străinat
 N-ar avea maică păcat
 Aibă hrana lupului
 Și hodina vântului
 Sus pe vârful muntelui.
 Unde sunt măicuță eu
 Să-l aducă Dumnezeu
 Să se roage la piatră tare
 Și să n-aibă de mâncare.
 La sfârșit și la-ncheiere

pticioarele, că ave potcoave; că era iarnă și era gheață pe vale.

Când o văzut, o prins a bontăni ș-a strîga la ușă:

—Mânânce-te și bată-te, deștide ușa, că m-ai trimăs după apă-n Josani,
 în puterea nopții.

O văzut ié, ziind, că-i tare liniște și nu-i lumnină pe nicări, nu s-o tâlnit cu nici
 on om.

S-o băgat în casă și bunica o închis iute ușa, o pus rigli. Și cum o închis ușa, o
 auzit cățalu dând în ușă. Mintenaș o cântat cocoșii, ș-o văzut că iară mere
 cățalu la vale și se bagă su poduț.

Și vez', amu nu țin oaminii cocoși, și-s buni.

De la Anița Verdeș, 63 ani, Desești, 1988

Poduțu de la fântâna din Josani

Pe Ștrul, moșu lu Ștobălă, l-o omorât băutorii, că nu s-o sculat să le deie
 horincă noaptea. - c-o avut crâșmă.

Dupe ce l-o omorât, l-o îmbrăcat în hamuri de cai - l-o învărtit în hamuri - și l-o
 o băgat su pod.

Dimineață l-o aflat - cum te uiți di la Fântână, din Josani, să vede su pod - l-o
 văzut orecine. O fo' pe vremea sapii. Și iute s-o dus la jândari - o fo' jândari cu
 pene, umblau călărește, că aici era Unguru.

Jândarii o umblat pe hotar pe la săpetori și i-o aflat; a doua zî i-o și prins că
 erau stropțiți cu sânge pe gatii, aceia ce l-o omorât. Și i-o dus la Satu Mare și
 i-o închis.

Ș-apoi zîce că tăț oaminii care mereu la Fântână în Josani, videu ieșind de su
 pod un cățal negru, mnic și ochii-i stăluceu ca două lumnini. Și numa să băga
 pântre pticioare pe la oamini, să-i împiedece. Și batăr cum vre să-l lozea cu
 bota, omu, numa nu-l nimeré; nu-l puté lozi.

Vo cățva ai tăț l-o văzut oaminii. De la zece înainte, până după douăsprăzece,
 cine meré după apă, îl vidé. Și de-acoale nu; când să zăre de zuă.

De la Luchiana Făt, 59 ani, Desești, 1980

Poduțu Dracului

Uncheșu viné de la fete și acolo înt-un loc - îi zîce Poduțu Dracului - i-o ieșit
 un cățal înainte. Batăr cum o vrut să treacă, n-o putut, că i se învărté pântre
 pticioare.

S-o dus la o claie, o luat o propté ș-o lozit cățalu. Ș-o,plecat cățalu tăț țiuind.
 Pe când o ajuns acasă și s-o băgat în casă, o văzut că zine un mânz porumb. O
 dat cu copitele în ușă, o înconjurat casa de tri ori ș-o sărit în pod. Acolo era o
 ladă mare cu mălai. Mânzu o început să tropotea, să facă larmă ș-o aruncat lada cu
 mălaiu până în celalat capăt de pod și tăte grăunțele se auzeu cur(g)ând pân pod.
 O coborât din pod, o mai înconjurat casa de tri ori, o dat de tri ori cu copitele-n
 ușă ș-o plecat.

Pe dimineață s-o dus în pod să vadă ce-i acolo, da' nu era nimnic clintit de la
 loc și lada cu mălai era închisă.

De la Aurel Făt, 56 ani, din Dănești. Desești, 1973

Câni

Odată, înt-o iarnă, ne-am dus la mătușa Măriuca, Pe Vale, la diznotor - pomana
 porcului. Am mârș așe pe sară, dupe ce gată cu lucru femeile. Acolo s-o mâncat
 și s-o băut mult. Petrecerea s-o întins până cătă miezu nopții și io am adurnit.
 Nu știu când, tata cu mama s-au dus acasă, însă io m-am trezît cam pe la unu
 noaptea și-am văzut că ei nu-s. Am întreat-o pe mătușa unde-s. Acasă, zîce ié,
 dormi la noi până dimineață. Io nu și nu și-am plecat. Afară m-o pătruns frigu
 și frica și coboram pe mijlocu drumului cu pas grăbit. Când am ajuns pe la
 Pticioru lui Ștol sau Birtoc, o haită de câni îmi blocou drumu. Nu știu nici amu

Am doi boi roșii:

Când îi duc la apă

Se uită la casă;

Când îi duc acasă

Se uită la apă.

(Călcăie)

Francisc Nistor: Duminica, în povești, Săcel, 1956

de-o fo' câni sau lupi. Am început să zder și să urlu. Deși erau căși pe partea stângă, n-o ieșit nime afară. Nici câinii aceia nu făceau larmă și nici spre mine nu veneu. Stăteau așe în mijlocu drumului și se uitau la mine; le vedem ochii sclipindu-le. Am făcut tri cruci cu limba pe ceru gurii - așe mni-o spus mama că trebe-a face când ți se întâmplă lucruri rele - și să zîci o rugăciune în gând. Am zis iute o rugăciune și mni-o trecut pân minte nu știu ce și cum că dacă m-oi da de tri ori pestă cap, oi pute să zbor pe deasupra lor, ori să dispară ei de-acolo, să pot trece cu pticioarele. și m-am rostogolit de tri ori pestă cap înspre ei. Când m-am ridicat și m-am uitat acolo, așe, parcă ultimii doi dispereu înt-o parte a drumului, spre Pticioru lui Ștol - care-i o mnică pedurice. Mni-am continuat drumu. Când am fost cam pe la locu unde-o fost ei, am luat-o la fugă; și-n urechi auzem cum mă latră; da' nu lătrături, urlete înfiorătoare, de-o parte și de alta a drumului - tăt în dreptu mneu. Și așe m-o petrcut urletele acele nepemântene printre case, până acasă.

De la Valer Sabău, 31 ani, Cicârlău, 1985

Câinii de ape

Am prăneecat până-n zua, cam pe la patru, cu mama. Cum am prăneecat, o ieșit de su pod doi câni de ape - acolo o fost un lom - de su lom o avut a ieși. Noi am prăneecat dinjos de pod și ei o zînit pân ape și tătă apa o fo' valuri și spume, ca înt-un fluviu.

Erau mai mari decât doi câni și aveu câte-o coadă cam de on metâr. Și sclipțeu ca oglinda. Erau negri-negri și sclipțeu. S-o văzut de lună; noi am prăneecat pe lună.

Și unu o zînit și s-o scuturat la mine pe ptiatră și pe mine-o sărit apa. Doamne, ce m-am speriet.

Zîneu rând pe ape două negreță, două necurățanii. Zîneu unu dupe altu, cela s-o dus și iesta s-o scuturat.

De la Marișca Pop, 46 ani, Giulești, 1987

Câne-măț

Frate-mneu ne spuné că era fecior și umbla dupe femeie-sa, dupe Ioană, și umbla cu încă doi feciori și, pe când o fost petre beserică, n-o putut tre de-on câne; o zis că pe ce era măț, pe ce era câne și nu puteu tre dinjos de beserecă. S-o dus înapoi până la pod și s-o pus jos, în gerunț, și ș-o zis rugăciunile ș-apoi o putut trece.

De la Maria Bercea, 64 ani, Giulești, 1987

Încetu cu încetu Se face oțetu.

Vă salut la revedere.

De la Ion Buda, Ungureni

"Am scris această carte când mă aflam la muncă forțată în munții Pădurea Neagră, în septembrie 1944".

1971

Cine-a făcut cătunia

Cine-a făcut cătunia
Mânce-l jalea și pustia
Că n-a făcut nici un bine
C-a făcut-o pentru mine.
Maică, de când cătunesc
Mă mir cum nu nebunesc
Că port trei curele late
De mă doare-n piept și spate,
Pușca pe umăru drept,
Cărtușe pe lângă piept.
De-ar fi vânt, de-ar fi ninsoare,
Eu mă duc în patrulare.
Patrulez ziua și noaptea,
Tot alătura cu moartea.
Vai, maică, când m-ai făcut
Mai bine m-ai fi pierdut,
Nu m-ai fi făcut fecior
Ca să duci de mine dor,
Că m-ai fi făcut fetiță
Să dau la feciori guriță,
Să trăiesc în voie bună
Cu părinții de-mpreună,
Să nu calc țări de-a latu,
Să-mi stea la părinți capu.

De la Ștefan Miholca, Groșii Țibleșului

1972

(Ne-o strâns tăte fetile)

Frunză verde de cucule
Toamna-n ziua lui doi iule,
Frunză verde-a rățiții
În ziua duminicii
Jandarii cu străjile
Ne-o strâns tăte fetile.
Foaie verde ș-o vioară,
Pe tăte le-o strâns la școală.
Când de zua se zărea
Toate fetele plqnea
Și jandarii așa zicea:
- Fete, nu vă supărați,
Că-n Ileanda jos vă dați
Și vă-ncărcați în vagoane
Până-n granița germană.
Acolo când o sosit
Tăte fetele-o horit:
- Rămâi, Ardeal, sănătos
Că noi te-am lăsat frumos.
Te-a călca cine-a trăi
Că noi p-aici om muri
Și p-aici ne-or îngropa,
Pă munți, în Germania.

De la Maria Miholca, Groșii Țibleșului.

Foto: Francisc Nistor

1973

Măicuță cu cinci feciori,
Griji-ți bine de nurori
Că fecioru cel mai mare
E-n spital la Satu Mare,
Fecioru cel mijlociu
E-n spital la Târgu Jiu;
De fecioru cel mai mic
De-ala nu se știi nimic.
De vii, mândră, să mă cați -
Printre munți, printre Carpați
C-acolo suntem băgați
Milioane de soldați.
Unde-i vede-on mormânt nou
Să știi, mândră, că-i al meu,
Mormânt nou cu cruce neagră -
Acolo-s eu, mândră dragă.
De-acolo mă scoate-afară
Și mă-ngroapă mai în țară,
Și mă-ngroapă mai în jos,
Unde-i locu mai frumos.
Pe mormânt să-mi pui o floare -
Cine-a mirosi din ea
Să moară de jalea mea.

De la Ana Tamai, Lăpuș

1974

Scrisoare în versuri

Dragă Ană, să știi de la mine
Că cu inima nu mă aflu bine,
Sunt singur și mai nu mor
De durere și de dor.
De doruțu de la tine
Mult bate inima-n mine,
Dor de mamă și de-o fată
Nu se uită niciodată.
Du-te, carte, du-te iute,
Peste deal și peste munte

Mâțu de pe cărare

Măria lu Ionu Lechii de la noi din sat o mârș înt-o sâmbătă dimineața la fân și-o lucrat până la ujină și dupe ce-o gătat de căptițit o vrut să zie acasă; și-o zinit pe cărare, da' pe cărare o văzut on mâț negru. Și n-o putut mere pe altă cărare, numa pe unde-o mârș mâțu. Tăt o umblat dupe mâț până s-o făcut noapte. Dupe ce s-o făcut noapte, i-o ieșit înainte o femeie îmbrăcată în alb, cu o lumnină aprinsă în mână și o purtat-o până dimineață pe tăt locu. Pe dmineață s-o aflat la Podu Tarniții.

De la Ioana Roman, 13 ani, Desești, 1986

Mâțu din Grădina Domnului

Demult, când tata bătrân era fecior și era în cătane, o zinit pe concet, pe jos, că nu erau mașini și-o pățit o pațală ciudată, între sate. Când o ajuns între sate, aproape de sat, la Grădina Domnului, de pe vale, din sus, o ieșit un mâț și s-o pus dinaintea lui și nu l-o lăsat să treacă deloc. Pe Glod erau niște oi și-o crezut că-i orece mâț de-a păstorilor și n-o dat în el, fă' o aruncat sabia înaintea lui, să-l sparie. Mâțu o luat sabia în gură și-o fugit cu ie pe vale în sus, da' când o fo' hăt sus, o lăsat-o jos și-o strîgat:

—Vai de mine, ce mni-am tăiet gura!

Ș-odată o zinit o ploaie așe de mare, că nu mai puté să facă un pas. Pe când o ajuns în sat, se zăré de zuă și ploaia s-o rărit.

Amu el se gândé că trebe să plătea sabia, așe că s-o dus la lucru tăt timpu concetului.

Când o plecat înapoi, o aflat sabia acolo unde-o aruncat-o înaintea mâțului.

De la Todor Pop, 53 ani, Desești, 1973

Mâțu din Grădina Domnului

În Grădina Domnului, marț sara, se tăt auzé un mâț zderând. Și oamini care treceu p-acolo spuneu că le säre în obraz și nu-i lăsa să treacă. Și numa cătă ochi le säre; și nime nu vre să cosa acolo.

On om s-o dus și-o prins a cosî, și numa l-o auzît pân meri tăt zderând și i s-o aruncat în obraz și tăt l-o rupt. Da' omu s-o întărit în sire și-o dat după el cu coasa și l-o tăiet, și cum l-o tăiet, mâțu n-o mai fost nicări și pe coasă nu era nici on ptic de sânge.

Da' o prins a ploua o ploiață mânânté, cu soare.

De la Maria Hotea Bulendroaie, 82 ani, Desești, 1973

Mâțu din sintirim

Tata bătrân ziné de la lucru și trecé pe lângă besercă, pân sintirim. Înt-o iarnă aude un mâț mnieunând. S-o dus și l-o luat în brață. Pe când l-o luat în brață, o văzut că mâțu n-are păr și nu samână a mâț. Era așe, rătund, și din ce în ce mai greu că nu puté să-l ducă - și-o pticat jos.

Pe la tri dimineață l-o aflat niște oamini și l-o ajutat să se scoale. După ce s-o depertat de beserecă o putut mere ca lumea și-o ajuns acasă.

De la Irina Roman, 63 ani, Desești, 1972

Gheorghe-a nost mni-o spus c-o tăiet o măciucă dint-on prun de lângă-on mormânt, și-o găurit-o, și-o pus o curé s-o bage pe mână, să margă sara-n sat cu ie.

Da' înt-o sară, când meré acasă, petre Drăguș, on mâț negru cu niște ochi mari, videroși ca niște lumnini, tăt înaintea lui. Și batăr ce-o făcut cu el, n-o fugit Pe când o fo' la trepte, nu l-o lăsat să se bage-n casă. O cătat ptietri pân ocol,

O bagi tare,
O scoți moale

Și din vârv îi pticură.

lemne; ocolu neted ca-n palmă. N-o aflat nimnic, noa, și nu s-o putut băga-n casă. Amu o gândit să deie cu bota. Și când o dat, mâtu o disperut ș-o auzit cântând bota de pālantu căsî. S-o apucat s-o cate, da' n-o aflat-o. Numa n-o aflat-o. O gândit: "lasă c-oi afla-o dimineață". Da' dimineață n-o aflat bota nicări.

Peste zî, tată-so l-o trimăs la Gheorghe-a Hotii și când o trecut pân sintirim, o văzut meciuca proptită de prun. Da' nu i-o mai trebuit altu, că s-o temut și el.

De la Maria Pop a lu Ghiuri, 56 ani, Desești, 1988

Iapa albă

Era înt-o sară. Afară era întuneric și iarnă ca amu și tata durné. Mama măcina. Io cu soru-mea cosem și am auzit trecând on om pe su fereastă. Da' tăt în fugă.

- Ni ce-l fugăre pe Petru Sârcului, o zîs soru-mea.

Am gândit că trece cătă punți, da' pe când o fost la fereasta din sapă, o strîgat să-l deștidem. Cum s-o băgat în casă, s-o țapat p-on scaun lângă pat, mai mort. Mama puné pe moară.

Nu s-o mai dus acasă. Tătă noaptea m-o purtat să-i ud o bândură în scofuri, să ș-o puie pe cap. Mama și soru-mea n-o vrut ieși. Pe la cântatu cocoșilor s-o trezît mama și s-o dus apoi și el acasă. Ne-o spus dup-ace - c-o umblat și la soru-mea - că l-o fugărit o iapă albă pân zăvoaie cine ști' cătă vreme și l-o zolit și numa o vrut să-l sfârțice. Și când o fugit, iapa o fugit după el până la cornu morii O vrut să-l călărească.

El o umblat dup-o fată pe care n-o vidé și n-o auzé nime. Amu ce văr de-a lui l-o mânat la ié, că era gazdă și s-o gândit că n-ar si rău s-o ieie. Da' oreceva n-o fost bine cu ié, c-așe-s un feli de femei.

De la Maria Nedesca, 85 ani, Giulești,

1987

Calu de la miezu nopții

Zinem de la fete cu un pretin, pe la ora douăsprăzece, în puterea nopții. Pe când suntem la crucea ulițelor, pe ulița beserecii prinde a sufla un vânt, de mninune - de apleca tăți pomnii în jos. Când ne-am uitat în sus, auzim un vuiet puternic și videm un câne zinind în zbor pe deasupra pomnilor, cu mustăți mari și cu lână mare pe el. Ne-am speriet și-am coborît iute cătă drum. Pe când suntem în gura uliții, ne taie drumu un cal mare, alb și nu ne lasă să trecem. Sta de-a curmezîșu în uliță - cu pticioarele în șanț și cu capu de ceie lătore, la on om, și se prefăcé că paște. Cum ne aproptiam, da din copite.

Io m-am întărit în sire și-am strîgat la el: "Ne, roaibă!" și atunci o dispărut, lăsând în urma lui pară de foc.

Pe când am ajuns acasă, așe eram de obosît că abde am deștis ușa să intru.

De la Vasile Făt, 32 ani, Desești, 1973

Iapa

La Vasalia nost, la fecior, i-o ieșit o iapă înainte, dincolo de vale și nu l-o lăsat să zie acasă. Era noapte că el o fost la fete. Tăt s-o învârtit și tăt i-o ieșit înainte. O zîs că la o vreme o stat în loc și ș-o rădicat mâna să-ș facă cruce și cum ș-o rădicat mâna, n-o mai văzut iapa ș-o zinit acasă.

De la Năstafă Pop a Lupului, 76 ani, Hărniciești, 1987

Calu

De la mătușa, de la Vârvară, m-am dus la mama bătrână a desfăca - noaptea, sîngură. Ș-on cal mare, din margine în marginea uliții, în curmezîș, sta acoale

**Cine-i iute la mânîe
Samână-a dobitocie.**

Colecția AUGUSTIN MICU, Cicărlău, 2002

La fată să te sărute
Că și eu te-am sărutat
Când în poștă te-am băgat,
Da' din ochi am lăcrămat
Dip' ce sunt așe străin
Ca o floare în grădină,
Cu durere la inimă.

Colecția MIHAI SEUCAN, Bărsana
De la Pălăguța Nemeș, 68 ani, 1975.

Alte hori de cătănie

1975

Cobori, Doamne, pe pământ,
Să vezi neamțu ce-o făcut:
C-o crăpat o țară-n două
Ș-o luat răgute nouă.
Răgutele-s tinerele,
Armele neamțului grele.
Măicuță, când m-ai făcut
Mai bine m-ai fi pierdut
Într-un țarmure de râu:
Mol negru să mă molească,
Neamțu să nu-mi poruncească;
De când neamțu-mi poruncește
De mâncare nu-mi tihnește.

Colecția ION CHIȘ STER, Buteasa, 1973

1976

- Neamțule, tălharule,
Unde duci cătanile?
- Ia, la foc, săracile!
- Nu le băga tare-n foc
Că-am un frate la mijloc
Cu pana de busuioc:
Când vântu pana-i clăté
Ochii și gura-i plângé.

Colecția DUMITRU POP, Băsești, 1970

Foto: Francisc Nistor

1977

Vară, vară, primăvară,
Numa io-s străin în țară,
Duc o viață-atât de-amară:
Nici aud cucu cântând,

Nici mierla şuierând -
 Numa trupe-ntregi mergând.
 Unde merg, acolo mor
 Şi duc alţii-n locu lor.
 Peste-o zi, ori peste două,
 Ne vine ordin şi nouă.
 - Domnule conducător,
 Unde duci cătanele
 Nu le băga tare-n foc
 Că-am un frate la mijloc,
 În compania dinăinte
 Unde-i focu mai fierbinte!
 De când în lume-i război
 Nu vezi plug cu patru boi,
 Numa plug cu patru vaci:
 De coarne ţine-un moşneag
 Ş-o nevastă supărată
 Strigă la vaci câteodată;
 - Tageţi brazda cât de lată
 Că gazda-i dusă-n armată!
 Trageţi brazda pe ogor
 Că gazda-i dusă-n război -
 Nu ştiu când vine-napoi,
 Peste-un an, o' peste doi,
 Vine joi sau vine-alaltă,
 Sau nu vine niciodată!

Colecția DANIELA BEER

1978

Măicuță, când m-ai făcut
 Mai bine să si făcut
 Două fântânele reci
 Între două dealuri seci -
 Mamă, cine-ar si trecut
 Apa rece-ar si băut
 Şi pomană-ai si avut.
 D-aşé, mamă, pentru mine
 N-ai pomană de la nime.
 Ori să mă si făcut fată
 Să nu mă duc în armată,
 Să am sugnă şi zadie

Foto: Dumitru Iuga

dinsus de Burăcoaie, cum o avut strungă să margă-n grădină. Burăcoaie ave acoale nişte peri.

M-am făcut aşe p'ângă el, pe dinapoia lui ş-am trecut lăturiş, cătilin. N-am grăit nimnic, nici el n-o făcut nimnic cu coada, o' cu pticioarele. Da' aşe m-am speriet ş-am fugit până la mama bătrână, c-am dat cu amândouă mâinurile în uşă ş-am pticat în casă cu faţa-n jos. Altu n-am mai văzut nimnic; nici de-acoale, nici pân-acoale.

Acela o si fost Burac. Pe el l-o omorât amucine. Io nu-l ştiu, nu l-am apucat.

De la Maria Hotea a lu Prună, 78 ani, Hârniceşti, 1987

Iepurele

Când eram de vreo doisprăzece-trisprăzece ai, stătem la vaci, la ciurdă, cu frate-mneu şi cu încă doi-tri. Eram coptii săraci. Şi văd un iepure trecând peste imaş. Am luat iute bota, am dat după el şi l-am nimerit într-un pticior, da' iepurele o fugit. Din acel moment nu mai ştiu nimnic ce-am făcut. Mni s-o întunecat înaintea ochilor. Frate-mneu spune c-am sărit la el să-l strâng de grumaz, să-l omor, c-am sărit şi la ceialalt, c-am făcut mminuni ş-o fugit tăţ dinaintea me. Asta o fost cam dup-amniază. Am durnit apoi două zile şi două nopt, întruna.

De-atunci nu mni s-o mai întâmplat. N-am boala copilului, n-am nimnic, numa că mni se întâmplă tăţ feliu de lucruri ciudate.

De la Aurel Pop, 34 ani, Tămăşeşti, 1986

Gânsca dintre hotară

Pe vremea când o zinit ruşii, am fost a săpa la Sighet, toamna - a săpa cartofi. Şi când am fost între hotară, am văzut o gânscă mare, albă, p'âng-on mălai, făcând aşe cum fac gânştele: "ga-ga-ga".

Am gândit c-o pterdut-o nemţii din măşini - că fugeu nemţii.

Mni-am pus traista de-a umăr, ş-am zis: "Doamne, ajută-mă să prind gânsca aiasta". Pe când am zis aşe, o bătut din aripti, o sărit în drum şi s-o făcut neagră. Între hotară era o vale cu răchiţi şi gânsca o luat-o cătă vale, da' amu s-o făcut mânz şi s-o băgat între răchiţi.

Merem pe jos, pe cărare. Pe când am fost La Cruce - că este o cruce între hotară - între Rogna de Sus şi Rogna de Jos - am auzit rânţezând şi tropotind dinapoia me.

La crucea ceie dintre hotară m-am rugat şi nu l-am mai auzit.

Am mârş pe cărare, că-m era mai aproape peste hotară decât pe drum, da' apoi m-am dus pe drum, că m-am temut

De la Agafia Bledea, 64 ani, Sat-Şugatag, 1983

Liliacu

Tata s-o culcat într-o căptiţă de fân. O simţit că se lasă orece pe el. Aruncă greutatea. Se culcă iară şi iară simţé greutatea. Se duce şi se culcă subt un corci, da-l prinde de umeri şi-l hodrâncă, şi-l hodrâncă. N-o văzut nimnic, da' gândé că aude tăte dubele din sat. O ie la fugă până-n vârvu Criminesii. Răsare soarele. Zine mama cu mâncare, tata nicări - nimnic cosit.

— Măi Vasali! Măi Vasali!

Şi-l vede-n vârvu dealului.

Ş-o făcut cort să nu mai doarmă-n căptiţă, şi când îş făcé foc, tăţ ziné un liliac să se bage-n cort.

De-atunci tata nu mai doarme-n vârvu Criminesii.

De la Vasile Găboren Vasile, 40 ani, Leordina, 1973

Casa dracului
 În mnijlocu satului.